

NE MAISTO PREKIŲ, PASLAUGŲ PAVADINIMŲ ATMINTINĖ

Rašyba	1
Žodžių tvarka	3
Žodynas	4
Žodžių daryba	4
Žodžių formos ir linksniai	5

RAŠYBA

Žodžių ir jų formų rašymas

Priebalsės *j* tarptautiniuose žodžiuose paprastai nereikia rašyti, kai ji atsiduria tarp balsių, kurių viena yra *i*:

<i>atrakcionas</i> (ne <i>atrakcijonas</i>)	<i>makiažas</i> (ne <i>makijažas</i>)
<i>biliardas</i> (ne <i>bilijardas</i>)	<i>radiatorius</i> (ne <i>radijatorius</i>)
<i>klientas</i> (ne <i>klijentas</i>)	<i>variantas</i> (ne <i>varijantas</i>)

Gale kirčiuoti tarptautiniai daiktavardžiai baigiasi *ė*, tokių žodžių galūnėje niekuomet nebūna kirčiuoto balsio *e*:

<i>ateljė</i> (ne <i>ateljė</i>)	<i>frotė</i> (ne <i>frote</i>)
<i>bidė</i> (ne <i>bide</i>)	<i>karaokė</i> (ne <i>karaoke</i>)
<i>fojė</i> (ne <i>foje</i>)	<i>želė</i> (ne <i>želė</i>)

Žodžių rašybą visuomet galima patikrinti

„Dabartinės lietuvių kalbos žodyne“ – <https://ekalba.lt/dabartines-lietuviu-kalbos-zodynas/>

„Lietuvių kalbos žodyne“ – <http://www.lkz.lt/>

Keletas taisymo pavyzdžių: *sandėlys* (= *sandėlis*), *sąsiuvinys* (= *sąsiuvinis*), *supuoklės* (= *sūpuoklės*), *mūrinyko* (= *mūrininko*) *rinkinys*, *švytrinis* (= *švitrinis*) *popierius*, *veržleraktis* (= *veržliaraktis*).

Žodžių rašymas kartu ir atskirai, brūkšneliai

Negalima vartoti nesavarankiškų žodžio dalių (*audio-*, *auto-*, *elektro-*, *foto-*, *mikro-*, *termo-*, *turbo-*, *video-*, *zoo-* ir kt.) kaip savarankiškų, jos turi būti rašomos drauge arba įvardijamos visu žodžiu:

audio-, *videoaparātūra* (ne *audio-video aparātūra*)
autodetalės, *automobilių detalės* (ne *auto detalės*)
stereosistema (ne *stereo sistema*)
fotografijos paslaugos (ne *foto paslaugos*), *fotostudija* (ne *foto studija*)
variklinis pjūklas (ne *turbo pjūklas*)
soliariumas (ne *turbo soliariumas*)
gyvūnų priežiūros prekės (*reikmenys*) (ne *zooprekės*)

Pavadinimo dalys nejungiamos brūkšneliu ar kitu grafiniu ženklu, jei jos žymi ne vieno, o dviejų dalykų pavadinimus:

Sodo ir daržo inventoriūs (ne *Sodo-daržo inventoriūs*)
Statybos ir ūkio prekės (ne *Statybos-ūkio prekės*)
Šildymo ir vėdinimo įranga (ne *Šildymo-vėdinimo įranga*)
Klijavimo ir glaistymo skiedinys (ne *Klijavimo-glaistymo skiedinys*)
Sanitarinės technikos gaminiai (ne *Sanitarijos-technikos gaminiai*)
Garso ir vaizdo aparātūra (ne *Garso-vaizdo aparātūra*)

Tikrinių pavadinimų rašymas

Kitakalbis prekės simbolinis pavadinimas (prekės ženklas) neverčiamas, rašomas išlaikant autentišką formą, originalo kalba su kabutėmis arba kitaip grafiškai išryškinamas, pvz., didžiosiomis, paryškintomis, padidintomis, kitos spalvos, kito šrifto raidėmis, pabraukiamas, atskiriamas didesniu tarpu, nauja eilute ir pan.:

Šampūnas „Keune“ (ne Šampūnas Keune)
 Šampūnas KEUNE
 ŠAMPŪNAS „KEUNE“ (ne ŠAMPŪNAS KEUNE)

Rankinė „Mango“ (ne Rankinė Mango)
 Rankinė MANGO
 RANKINĖ „MANGO“ (ne RANKINĖ MANGO)

Lietuviškas simbolinis prekės pavadinimas taip pat rašomas su kabutėmis arba kitaip grafiškai išskiriamas:

Rinkinys „Sveikuolis“ (ne Rinkinys Sveikuolis)
 Rinkinys SVEIKUOLIS
 RINKINYS „SVEIKUOLIS“
 RINKINYS SVEIKUOLIS, RINKINYS SVEIKUOLIS (ne RINKINYS SVEIKUOLIS)

Gaminių ir normatyvinių dokumentų žymenys, kurių raidinę dalį sudaro lotynų abėcėlės rašmenys, rašomi taip, kaip originalo kalboje: *frezų rinkinys „Makita D-53556“*, *mobilusis telefonas „Xiaomi 34881“*, *skalbimo mašina „Miele WWD 120 WCS 11284160“*, *kavos virimo aparatas „Philips EP2221/40“*.

Gaminių ir normatyvinių dokumentų žymenys, sudaryti su nelotyniškais rašmenimis, gali būti transliteruojami arba rašomi originalo kalbos rašmenimis, pvz.: *pripučiamą valtį „Ladya LT-450 MK“* (ukr. „Ладья ЛТ-450 МК“), *šiltnamį „Udačna“* (ukr. „Удачна“).

Nekaitomų ir nelietuviškų simbolių pavadinimų gimininiai žodžiai eina prieš simbolinį vardą; tačiau dabar tokių pavadinimų gimininiai žodžiai vis dažniau pavartojami po simbolinio vardo, pvz.: Prekybos tinklas „Elektromarkt“ arba „Elektromarkt“ prekybos tinklas. Simboliniais vardais negalima versti tiesioginės reikšmės pavadinimų: ne „Automobilių stiklų centras“, bet Automobilių stiklų centras; ne „Verslo plėtros korporacija“, bet Verslo plėtros korporacija.

Apibendrintų pavadinimų rašymas

Bendrasis prekės rūšies pavadinimas rašomas lietuviškai. Tiekėjai turėtų pasirūpinti, kad svetimas pavadinimas būtų tinkamai išverstas, klientams ir partneriams aiškus, suprantamas, pvz.:

Švelnus žolinis šampūnas „Odylique“ (ne Šampūnas „Gentle Herb Shampoo Odylique“)
 Spalvotų audinių skalbiklis „Ariel“ (ne skalbiklis „ARIEL Color“)
 Žaislinis maišiklis (ne Žaislas „Mixer“)

Be kabučių (ar kitaip grafiškai neišskirti) rašomi prekę apibūdinantys bendriniai žodžiai (nusakantys daikto panašumą, paskirtį, laiką ir pan.), kurie nėra gaminio firminis vardas, pvz.:

Vaikiškas kramtukas (ne *Žaislas „Kramtukas vaikiškas“*)
Žaislinis indų rinkinys, 25 vnt. (ne *Žaislas „Indų rinkinys“ 25 vnt.*)
Didelė lėkštė (ne *Lėkštė DIDELĖ*)

Žodžių trumpinimas

Sutrupinimų gale rašomas taškas, pvz.:

<i>a. s., atsisk. sąsk.</i> – <i>atsiskaitomoji sąskaita</i>	<i>el. p.</i> – <i>elektroninis paštas</i>
<i>b. k.</i> – <i>banko kodas</i>	<i>dėž.</i> – <i>dėžutė</i>
<i>but.</i> – <i>butelis</i>	<i>pak.</i> – <i>pakelis</i>
<i>cig.</i> – <i>cigaretės</i>	<i>vnt.</i> – <i>vienetas</i>

Trumpinti galima tik tuos žodžius, kuriais pateikiama papildoma charakteristika. Dažniausiai rašomas pirmasis, rečiau du pirmieji skiemenys ir po jų einančio kito skiemens visos priebalsės iki balsės, pvz.: *mot., vaik., vyr., plastm.* Reikia trumpinti taip, kad būtų aišku.

Po matų simbolių taškas nerašomas, pvz.:

<i>kv. m</i> – <i>kvadratinis metras</i>	<i>l</i> – <i>litras</i>
<i>mm</i> – <i>milimetras</i>	<i>ml</i> – <i>mililitras</i>
<i>g</i> – <i>gramas</i>	<i>Eur, EUR, €</i> – <i>euras</i>
<i>kg</i> – <i>kilogramas</i>	<i>ct</i> – <i>centas</i>

Pinigų sumos rašomos taip:

0,30 Eur (EUR, €) arba *30 ct*; *5,00 Eur (EUR, €)* arba *5 Eur (EUR, €)*; *2,50 (EUR, €)* arba *2 Eur (EUR, €) 50 ct*

Firminiai pavadinimai netrumpinami.

Dvižodės ir kitokios santrumpos nerašomos su pasvirusiu brūkšneliu, pvz.:

atsiskaitomoji sąskaita – *atsisk. sąsk.* arba *A. s., AS* (ne *A/s, A/S*)
banko kodas – *b. k.* (ne *B/k, B/K*)

Rašant adresą būtina nurodyti ne tik gatvės, aikštės, prospekto, alėjos ar pan. pavadinimą, bet ir nomenklatūrinio žodžio santrumpą, pvz.:

S. Dariaus ir S. Girėno g. 10 (ne *S. Dariaus ir S. Girėno 10*)
Naujoji g. 124 (ne *Naujoji 124*)
Pramonės g. 31 (ne *Pramonės 31*)

ŽODŽIŲ TVARKA

Pažyminiai, pateikiantys tam tikrą prekės charakteristiką, tikslinamieji žodžiai eina prieš prekės pavadinimą, pvz.:

Emaliniai dažai (ne *Dažai emaliniai*)
Indikacinis atsuktuvus (ne *Atsuktuvus indikacinis*)
Stereofoninės ausinės (ne *Ausinės stereofoninės*)
Kilpinis rankšluostis (ne *Rankšluostis kilpinis*)
Vaikiškos pėdkelnės (ne *Pėdkelnės vaikiškos*)
Mažas dubenėlis (ne *Dubenėlis mažas*)

Kai yra du pažyminiai, tai šalia pažymimojo žodžio eina įprastinis, labiau su juo sutapęs pažyminys, pvz.:

Metalinis viengubas drožtukas (ne *Metalinis drožtukas viengubas*)

Universalios plieninės žirkklės (ne Žirkklės universalios plieninės)

Kai yra keli pažyminiai, tai pagrindinis eina priekyje, o tas, kuris pateikia šalutinę papildomą charakteristiką – po pažymimojo žodžio skliausteliuose, po kabelio arba kitu mažesniu šriftu, pvz.:

Plastikinė liniuotė (skaidri), arba Plastikinė liniuotė, skaidri; Skaidri plastikinė liniuotė (ne Liniuotė plastikinė skaidri)

Rašymo reikmenų dėklas (plokščias); Rašymo reikmenų dėklas, plokščias; Plokščias rašymo reikmenų dėklas

Gofruoto kartono dėžė, 200 x 150 x 120/75 mm (ne Kartono dėžė gofr. 200 x 150 x 120/75 mm)

Nagų dildė (keturpusė); Nagų dildė, keturpusė; Keturpusė nagų dildė (ne Nagų dildė keturpusė)

ŽODYNAS

Turime pakankamai savų žodžių prekėms pavadinti, tad visuomet paieškokime tinkamo pakaito svetimam žodžiui arba kurkime kalbos dėsnius atitinkantį naujadarą.

Kai kurios neteiktinos svetimybės ir jų lietuviškieji atitikmenys

autodetailingas (=automobilių puošyba, automobilių apdaila)

blicas (=blykstė)

bodis (=glaustinukė)

dartas, dartsas (=1. smiginis, smigis (žaidimas); 2. smigė, strėlytė (smiginiui žaisti))

dratas (=viela)

e-mails, imeilas (=elektroninis paštas)

grafkė, grafkutė (=žiogelis; segtukas)

gvintas (=sriegis)

imobilaizeris (=imobilizatorius, fiksatorius; (vairo) įtvaras)

kelnė (=spec. mentė)

leginsai (=tamprės, timpės)

leiblas, leiblis (=1. etiketė; 2. emblema; 3. (firmos) ženklas)

ofisas (=įstaiga (kartais būstinė, biuras, kontora, raštinė)

pakė (=1. aplank(al)as; 2. segtuvas)

plintusas (=spec. grindjuostė)

pundas, pundelis (=1. ryšulys, -ėlis; 2. šūsnis; glėbys)

puzlis, puzlė (=1. dėstas, dėliūnė, dėstinis (žaidimas); galvósukis; 2. kibučiai (žaidimo dalys))

steipleris (=segiklis)

stimeris (=1. šutintuvas; 2. garo mašina; 3. chem. garinimo aparatas (garintuvas))

šikeris (= (kokteilių) plaktuvė)

šlanga(s) (=žarna)

šniūras, šniūrelis, šniūriukas (=virvė, virvutė; raištis, raištelis; virvėlaidis)

šopas (=parduotuvė, krautuvė)

špaklis, špaklius (=glaistas)

špilka, špilkutė (=1. smeigė, smeigelė; 2. (plaukų) segtukas),

štuka (=vienetas)

tapkės (=šlepetės, šliurės)

žilka (=valas)

ĮSIDĖMĖTINA!

Ne *įpokavimas*, bet *pakuotė* (trumpinys – pak.).

Ne *pajungimas* (kalbant apie privedimą ar tiekimo pradžią), bet *prijungimas*.

Ne *rastis*, bet *būti*.

Ne *užkrauti*, bet *įkrauti* akumuliatorių.

Ne *užsipilti*, bet *į(si)pilti, pri(si)pilti* degalų.

Ne *viso*, bet *iš viso, bendra suma* (ypač sumuojamojoje eilutėje).

ŽODŽIŲ DARYBA

Nevartotini svetimi žodžių elementai -avas, -ava – būdvardžių priesaga (ar baigmuo):

bordavas, -a (=bòrdinis, -ė, vỹšninis, -ė,

morkavas, -a (=mòrkinis, -ė, mòrkų

tamsiai raudonas, -a); *palvōs); ružavas, -a (=rōžinis, -ė, rausvas, -a);*
kerzavas, -a: kerzavi (=kerziniai (batai); *smėliavas, -a (=smėlinis, -ė, smėlio spalvōs);*
kremavas, -a (=kreminis, -ė, kremo spalvōs); *vyšniavas, -a (=vėšninis, -ė, vėšnių spalvōs).*

Prekių pavadinimams, žymintiems įrankius bei kitas darbo priemones ar tam tikras medžiagas, netinka asmenis rodančios priesagos -ėjas, -ovas, -tojas. Lietuviškos priesagos *-tuvas* daiktavardžiais vadinami įrankiai (įnagai, prietaisai, mašinos bei jų dalys), o *-iklis* dažniausiai žymi įnagius, kiek rečiau – prietaisus (mechanizmus, jų dalis).

-ėjas: *atskiedėjas (=skiediklis);* *pakrovėjas (=kroviklis);*
atskyrėjas (=tepalų skyriklis); *perjungėjas (=pėrjungiklis, jungiklis);*
įkrovėjas (=akumulatoriaus) (į)kroviklis); *praskiedėjas (=skiediklis);*
išėmėjas (=dėmių) valiklis; (vaisių kauliūkų) *purškėjas (=trąšų) purkštūvas);*
glaudiklis); *skiedėjas (=skiediklis);*
išjungėjas (=išjungiklis, jungiklis; *sugėrėjas (=kvapų) gėriklis));*
jungtūvas); *sukėlėjas (putų) (=putōkšlis);*
išspaudėjas (sulčių) (=sulčiaspaudė); *sutepėjas (=teptūvas; tepiklis);*
jungėjas (=jungiklis; jungiamoji medžiaga); *trešėjas (=želdinių) trešiklis);*
nuėmėjas (=garso) ėmiklis; (vaisių)
skintūvas);
-ovas – autoatsakovas (=atsakiklis);
-tojas: *pašalintojas (=rūdžių) valiklis);*
apšildytojas, apšiltintojas (=šildytūvas; *pašildytojas (=šildytūvas);*
šiltalas); *prailgintojas (=ilgintūvas (ilginamasis*
balintojas (=baliklis, balalas); *laidas);*
baltintojas (=baltiklis, baltalas); *skirstytojas (=srovės) skirstiklis,*
drėkintojas (=óro) drėkintūvas); *skirstytūvas; (liepsnōs) sklaidiklis);*
gaivintojas (=óro) gaiviklis); *standintojas (=standiklis);*
grąžintojas (=plaukų spalvōs) gaiviklis); *stiprintojas (=plaukų) stipriklis;*
kietintojas (=kietiklis, kietalas); *stiprintūvas);*
minkštintojas (=minkštiklis); *sukietintojas (=kietiklis);*
paskirstytojas (=skirstytūvas; (betōno) *tirpintojas (=tirpiklis);*
skleistūvas; (liepsnōs) sklaidiklis); *užpildytojas (=užpildas).*

ŽODŹIŲ FORMOS IR LINKSNIAI

Prekės pavadinime veikiamasis esamojo laiko dalyvis nevertojamas su veikėjo nereiškančiais daiktavardžiais, pvz.:

Gaivusis veido tonikas (ne Gaivinantis veido tonikas)
Standinamoji molio kaukė (ne Standinanti molio kaukė)
Kvapioji žvakė (ne Kvepianti žvakė, Žvakė kvepianti)
Dezinfekavimo skystis „Domestos“ (ne Dezinfekuojantis skystis „Domestos“)

Prekių rūšys nurodomos įvardžiuotinėmis formomis, pvz.: *glaiostomieji dažai, mobilusis telefonas, dozuojamoji druskinė, gofruotasis kartonas, hermetizuojamieji klijai, klijuojamoji etiketė, kietasis diskas, nešiojamasis kompiuteris, minkštieji baldai, supamoji kėdė, neperpučiamoji striukė.*

Prekybos, paslaugų vietai (patalpai) įvardyti vartotinas ne būseną nusakantis veiksmazodžio abstraktas, bet priesagų -ykla, -uvė daiktavardžiai, pvz.:

Daiktų saugykla (ne Daiktų saugojimas)
Avalynės taisykla (ne Avalynės taisymas)

Drabužių valykla (ne Drabužių valymas)

Raktų dirbtuvė (ne Raktų gamyba)

Vietoj daiktavardinių konstrukcijų žymiai gyvesni veiksmažodžiai, pvz.:

Įeiti draudžiama (ne Įėjimas draudžiamas)

Priimame užsakymus (ne Užsakymų priėmimas)

Vežame krovinius. Gabename krovinius (ne Krovinių pervežimas)

Skubai gabename siuntas (ne Skubus siuntų gabenimas)

Kai nusakoma tiesioginė prekės priklausomybė pagal sritį, rūšį ar pan., tinka vartoti kilmininką, pvz.: *antklodės užvalkalas, dviračio kamera, krepšinio kamuolys, grindų šluostė, indų ploviklis, stiklo audinys, duonos skrudintuvas, matavimo juosta; aukso gaminiai, kosmetikos priemonės; grindų, lubų, sienų šildymo sistemos.*

Priklausomybės nereiškančiai prekės rūšinei ypatybei nurodyti vartojami junginiai su priesagos -inis būdvardžiais, pvz.: *darbiniai drabužiai, kelioninė dėžė, keraminės plytelės, metalinis dubuo, mygtukinis jungiklis, elektrinis virduklis, dirbtinis kailis, automobilinis vaškas, masazinės šukos, arbatinis šaukštelis; buitinė technika; buitinės paslaugos, didmeninė prekyba.*

Pastaba: kai priesagos -inis būdvardis visiškai sinonimiškas su daiktavardžio kilmininku, renkamės daiktavardžio kilmininką.

Naudininkas neteiktinas prekės rūšiai nusakyti, pvz.:

ne Dažai automobiliams, bet Automobilių dažai

ne Prekės sportui, bet Sporto prekės

ne Batai krepšiniui, bet Krepšinio batai

ne Stovas brošiūroms, bet Brošiūrų stovas

Tikslui su paskirtimi žymėti netinka veiksmažodinio daiktavardžio naudininkas, vietoj jo daug geriau veiksmažodžio bendratis ar kitos formos, pvz.:

Lentynos prekėms eksponuoti; Prekių eksponavimo lentynos (ne Lentynos prekių eksponavimui)

Įranga varikliui iškelti; Variklio iškėlimo įranga (ne Įranga variklio iškėlimui)

Termoizoliacinė plokštė pastatams atnaujinti (ne Termoizoliacinė plokštė pastatų atnaujinimui)

Prekės išsimokėtinai (ne Prekės išsimokėjimui)

Vienaskaita ir daugiskaita

Lietuvių kalboje yra skaičiais nekaitomų daiktavardžių. Vieni jų turi vienaskaitos, kiti – tik daugiskaitos formą. Daugelis medžiagų pavadinimų yra vienaskaitiniai, pvz.: *benzinas, glaistas, guma, lakas, linoleumas*. Jeigu turime įvairaus aerozolio, lako ir pan., vartojame: *įvairios aerozolio, lako ir pan. rūšys arba įvairių rūšių aerosolis, lakas ir pan.*

Kai norima pabrėžti gausą, rūšių įvairovę, galima vartoti daugiskaitą, tarkim: *daugybė kiliminių dangų, įvairūs aerosoliai*.

Vis dėlto pirmenybė teiktina vienaskaitai. Reikėtų siūlyti *benziną, gumą, laką, linoleumą, glaistą, aerosolį, kiliminę dangą*.

Šaltiniai

Valstybinės lietuvių kalbos komisijos (VLKK) nutarimai ir rekomendacijos

VLKK kalbos konsultacijų bankas <https://vlkk.lt/konsultacijos>

Dabartinės lietuvių kalbos gramatika. V., 1994

Aldona Paulauskienė. Lietuvių kalbos kultūra. K., 2000